

Х.НУРМАТОВ , Н.НОРХЎЧАЕВ

МУСИКИ

**Китоби дарсӣ барои донишомӯзони синфҳои
2-юми мактабҳои таълими миёнаи умумӣ**

Нашри 12-уми такмилёфта

*Вазорати таълими халқи Республикаи Ўзбекистон
ба нашр тавсия намудааст*

Хонаи эҷодии табъу нашри ба номиFaфур Фулом
Тошканд – 2018

УЎК 372.878(075)
КБК 85.31 я 71
Н 94

М у қ а р р и з о н:

- 1. Гулчехра Уалиева** – омўзгори калони кафедраи «Фанҳои амалӣ ва методикаи таълими берун аз мактабӣ» –и ДТИАТХШТ назди ДДОТ ба номи Низомӣ
- 2. Раъно Худоёрова** – омўзгори фанни маданияти мусиқии мактаби таълими миёнаи рақами 277-уми ноҳияи Сирғалии шаҳри Тошканд;
- 3. У.Мирзахмедов** – омўзгори фанни маданияти мусиқии мактаби таълими миёнаи рақами 2-юми ноҳияи Бўстонлики вилояти Тошканд.

«Аз ҳисоби маблағҳои Бунёди мақсадноки китоби республика чоп шудааст».

Х.Нурматов, Н.Норхўчаев.

Мусиқӣ: китоби дарсӣ барои донишомӯзони синфҳои 2-юми мактабҳои таълими миёнаи умумӣ. Нашри 12-ум. Т.: Ҳонаи эҷодии табъу нашри ба номиFaфур Фулом, 2018 – 72 саҳ.

1.1.2 Ҳаммуаллифон

УЎК 372.878(075)
КБК 85.31 я 71

ISBN 978-9943-5290-6-9

© X.Нурматов, Н.Норхўчаев, F.Начмитдинов.
© Ҳонаи эҷодии табъу нашри ба номи Faфур Фулом, соли 2018

ВАТАНАМОНРО МАДҲ МЕКУНЕМ

ГИМНИ ДАВЛАТИИ РЕСПУБЛИКАИ ЎЗБЕКИСТОН

Шеъри Абдулло Орипов
Оҳанги Мутал (Мутаваккил) Бурҳонов

Серқуёш, ҳур ўлкам, элга баҳт, најкот,
Сен ўзинг дўстларга йўлдош, меҳрибон!
Яшнагай то абад илму фан, ижод,
Шуҳратинг порласин токи бор жаҳон!

Н а қ а р о т :

Олтин бу водийлар – жон Ўзбекистон,
Аждодлар мардона руҳи сенга ёр!
Улуғ халқ қудрати жўш урган замон,
Оlamни маҳлиё айлаган диёр!

Бағри кенг ўзбекнинг ўчмас иймони,
Эркин, ёш авлодлар сенга зўр қанот!
Истиқлол машъали, тинчлик посбони,
Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

Н а қ а р о т :

Олтин бу водийлар – жон Ўзбекистон,
Аждодлар мардона руҳи сенга ёр!
Улуғ халқ қудрати жўш урган замон,
Оlamни маҳлиё айлаган диёр!

ХОНАИ МУСИҚӢ

ҚОИДАҲОИ СУРУДХОНӢ

1. Ҳангоми сурудхонӣ қоматро рост карда, озод истодан лозим.
2. Сурудро маҳин, оҳиста ва фарёд назада сароед. Калимаҳоро аниқ ва бурро талаффуз кунед.
3. Ҳичоҳои заданоки сурудро дарозтар карда сароед.
4. Нафасро эҳтиёткорона то охири мисраъ расонда истифода кунед.
5. Ҳангоми бо чамоа суруд ичро кардан, бо рафиқонатон якҷоя сароед.
6. Ҳангоми сурудхонӣ ба ҳаракати дастони омӯзгори мусикиатон нигоҳ карда, нишондодҳои ўро аниқ ичро кунед.
7. Ҳангоми суруд хондан, аввал мазмуни шеърро хеле хуб фахмида гиред.

Суруд месароем

ВАТАН

Шеъри *M. Миршакар*

Оҳанги *Ш. Соҳибов*

mf Тези миёна

1. Ва-тан аз дил-хо
Ва-тан о-дам-ро

ме-ба-ро-рад ғам,
ме-ку-над о-дам!

2. Болу пари кас
Ватан мебошад.
Бахтовари кас,
Ватан мебошад.
3. Ту бахтиёрӣ,
Эй насли озод!
Ту Ватан дорӣ,
Зебову обод!

4. Бигрифтааст ў
Туро дар оғӯш,
Аммо накун ту
Ҳаргиз фаромӯш:

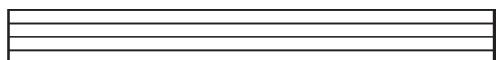

5. Фарзанди чон бош,
Бар Ватани хеш,
Ҳам посбон бош
Бар Ватани хеш.

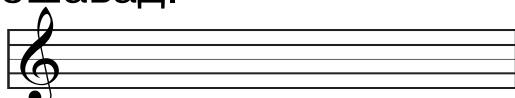
ТАКРОРӢ

РОҲИ НОТА. ТАРЗИ НАВИШТ ВА НОМГУЗОРИИ НОТАҲО

Овозҳои мусиқӣ бо нота навишта мешавад. Панҷ хате, ки дар он нотаҳо навишта мешаванд, РОҲИ НОТА номида мешавад.

Дар аввали роҳи нота КАЛИДИ СКРИПКА гузашта мешавад.

КАЛИДИ СКРИПКАро калиди сол ҳам меноманд. Он барои хатҳои дуюми нотаро дар бар гирифтаниш, нотаи дар ҳамин хат навишташуда низ НОТАИ СОЛ номида мешавад.

НОТАИ СОЛ

Дар мусиқӣ ҳафт нота мавҷуд буда, онҳо дар панҷ хатҳои роҳи нота ҷойгир мешаванд. Ин нотаҳо чунин ном доранд.

МУСИҚӢ ДАР ҲАЁТИ МО

**Мусиқӣ мешунавем ва ба он
чўр шуда, ҳаракатҳо мекунем**

УСМОНИЯ

(бо қадами маршона чўр шудан)

Оҳанги халқи ўзбек

Бо суръати марш

ТАКРОРӢ КАДОМ ОВОЗҲОРО МЕДОНЕД?

Овозҳои гулдуросзананда (шавшув)

Овозҳои мусиқӣ

**Кадом овозҳоро, овозҳои гулдуросзананда
меноманд?**

**Чӣ гуна овозҳоро, овозҳои мусиқӣ мено-
манд?**

ЯККАНАВОЗӢ

Бо як асбоби мусиқӣ ичро кардани оҳанг, **ЯККАНАВОЗӢ** номида мешавад.

Бо якканавозӣ мусиқӣ мешунавем

ҚАШҚАРЧА

Оҳанги халқи ўзбек

Тез

Four staves of musical notation for piano, labeled "Тез" (Fast). The notation consists of four measures per staff, with each measure containing six eighth notes. The first staff has a dynamic marking "mf". The second staff has a dynamic marking "f (p)". The third staff has a dynamic marking "f". The fourth staff ends with a double bar line and repeat dots.

Суруд месароем

МАКТАБАМ (МАКТАВИМ)

Шеъри *И. Муслим*

Оҳанги *Ф. Назаров*

Тезтар

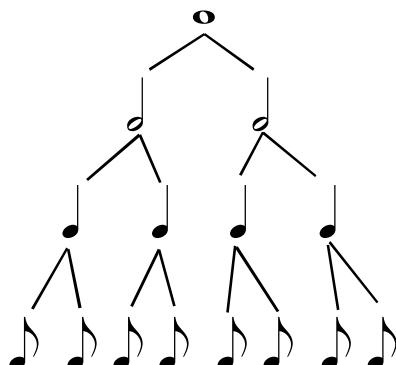
Она каби меҳ-ри-бон, и-л(и)м, фан-лар-га ма-кон. Яй-раб ў-қий-
ман ҳар он, қад(и)р-до-ним, мактабим! Сен-да фан-лар хил-ма-хил,
он-гим ў- сар йил-ма-йил. Се-винч-лар-га тў -лар дил,
қа- д(и)р- до- ним мак- та- бим! Мак- та- бим!

Мен дунёда баҳтиёр,
Ҳеч чекмайман алам-зор,
Ватаним мангу гулзор,
Қадрдоним мактабим!

Аъло ўқишидир бурчим,
Сарф этаман бор кучим.
Ишлайман халқим учун,
Қадрдоним мактабим!

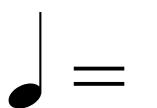
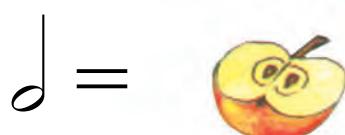
ТАҚСИМШАВИИ НОТАҲО

Нотаҳо дар шаклҳои гуногун кашида мешаванд. Онҳо бо дарозӣ ва кӯтоҳии худ аз ҳамдигар фарқ меқунанд.

Нотаи пурра ба
себи пурра
баробар аст.

Нотаи нимпурра ба
себи нимпурра
баробар аст.

Дар қадом кашиш будани нотаҳоро мустақилона муайян кунед.

ЧҮРНАВОЗӢ

Дар якциягӣ бо ду асбоби мусиқӣ ичро кардани оҳангро, ЧҮРНАВОЗӢ меноманд.

Мусиқӣ мешунавем

САНАМ УФОРИСИ

Шўҳ

Оҳанги халқи ўзбек

The musical score consists of eight staves of music in 6/8 time, written in treble clef. The music is composed of eighth and sixteenth notes, with various rests and dynamic markings. The score is divided into measures by vertical bar lines.

Суруд месароем**МУАЛЛИМИ МО**

Шеъри Г.Сулаймонова
Шодон

Оҳанги Ш.Сайфиддинов

Рух ме-на-мо - яд, Чун суб-хи- фи- рўз,
Чун ме-ба- ро- яд, Мех-ри ди- лаф- рўз.
Чун ме-ба - ро- яд, мех - ри ди - лаф- рўз.

Дар сах- ни мак- таб, Дар бо- фи гул- пўш.
Хар бор- мо- ро, Ги-рад дар о- фўш

Му- ал- ли- ми- мо, му- ал- ли- ми- мо.

Му- ал- ли- ми- мо, му- ал- ли - ми- мо.

Ҳаргиз набинад, Рўйи маломат.
Хоҳем доим, Бошад саломат.
Муаллими мо, }² бор
Муаллими мо. }² бор

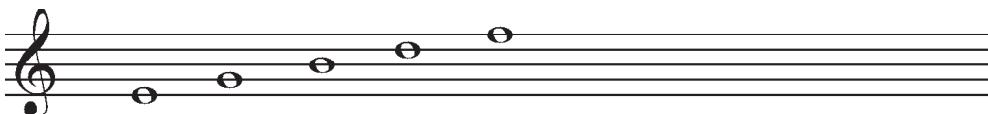
Мо ба раҳи ў -
По мегузорем.
Панди варо мо -
Дар ёд дорем.
Муаллими мо, }² бор
Муаллими мо. }² бор

НОТАХОЕ, КИ ДАР РОХИ НОТА ҶОЙГИРАНД

Нотаҳо ҳар хел навишта мешаванд:

- а) нотаҳое, ки дар пушти хатҳо ҷойгиранд;
- б) нотаҳое, ки дар байни хатҳо ҷойгиранд;
- в) нотаҳое, ки дар боло ва поёни хатҳо ҷойгиранд;
- г) нотаҳои иловагие, ки дар болои хатҳои иловагӣ ҷойгиранд.

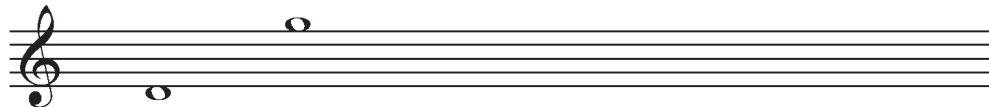
а)

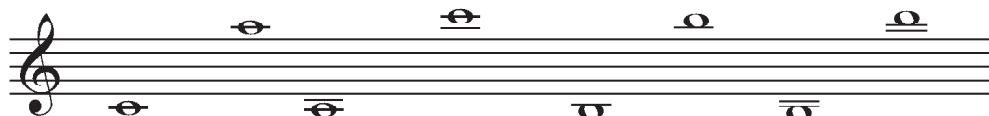
б)

в)

г)

МО МУСИҚИРО ДҮСТ МЕДОРЕМ Суруд мешунавем

MEXMOH

Шеъри А.Баҳорӣ

Оҳанги *V. Абдураҳмонов*

Тезтар

A musical score for 'The Star-Spangled Banner' in G major (two sharps) and common time (indicated by a '4'). The key signature is shown as two sharps (F# and C#) in the top left corner. The time signature is '4'. The melody begins with a treble clef, a measure of two measures of music. The first measure consists of a quarter note followed by an eighth note, then another quarter note, then an eighth note, then a sixteenth note followed by a sixteenth note tied to it. The second measure consists of a quarter note followed by an eighth note, then another quarter note, then an eighth note, then a sixteenth note followed by a sixteenth note tied to it.

А-на, а-на ме~~х~~- мо-нон, О-ма-дан~~д~~ эй мо- дар-чон.

A musical score for a single instrument, likely a flute or recorder. It consists of two staves of music. The top staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature. The bottom staff begins with a bass clef and a common time signature. The music consists of eighth-note patterns, with the first measure ending on a forte dynamic. The second staff begins with a repeat sign and continues the eighth-note pattern.

Ак- нун дар- рав би- ё- ед, Дас- тар- хон- ро

Musical notation for the first two measures of the melody. The key signature is A major (two sharps). The melody consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are: ку- шо- ед. Мех - МОН- хо.

ку- шо- ед. Мех - мон- хо.

Ана, ана меҳмонон,
Омаданд, эй модарчон.
Акнун даррав биёед,
Дастархонро кушоед.

Асал гиред аз чевон,
Себу ангур аз яхдон.
Харбузаро кафонед,
Қанду мураббо монед.

Ман ҳам хўрам аз онҳо,
Нишаста бо меҳмонҳо.

Суруд месароем

СУРУДИ МО

Шеъри *А. Шарифий*

Оҳанги *С. Сатторов*

Мўттадилона

1. Эй су- ру-ди мо, Бо - лу - пар ку - шо

дар фа- зо- и ин, Мул- ки дил - ра-бо!

Чун ка - бў - та - рон, Қо - си - ди за-

мон, Раҳси - пор шав, Сўйи дўс - тон!

2. Нағмаҳои тор,
Бўйи навбаҳор,
Ҳамсадои ту
Дар ҳама диёр!

Н а қ а р о т :

Чун кабўтарон,
Қосиди замон,
Раҳсипор шав
Сўйи дўстон!

Инҳо киҳоянд?

САВОЛ ВА СУПОРИШХО

1. Оҳанги Гимни Давлатии Республикаи Ўзбекистонро кӣ навиштааст?
2. Суруди миллиро дар кадом ҳолат шунидан лозим?
3. Ҳангоми сурудхонӣ ба кадом қоидаҳо риоя кардан лозим?
4. Кадом овозҳоро медонед?
5. Мазмуни суруди «Ватан» аз чиҳо иборат аст?
6. Якканавозӣ гуфта чиро мегӯянд?
7. Ҷўрнавозӣ гуфта чиро меноманд?
8. Номи нотаҳоро гўед.
9. Кашидашавӣ ва тақсимшавии нотаҳоро гуфта диҳед.
10. Ба шумо бештар кадом оҳангҳо ва сурудҳо писанд омад?

АНСАМБЛ(ДАСТА)-И САРОЯНДАГОН

Ду ва ё аз он зиёд сарояндағоне, ки дар якчоягӣ месароянд – ДАСТА (АНСАМБЛ) номида мешавад.

ФАРГОНАЧА

Оҳанги ҳалқи ўзбек

Тези миёна

Musical notation for the first line of the song "Farohnacha". It consists of two measures in common time (C) with a key signature of one sharp (F#). The melody is primarily composed of eighth notes and sixteenth notes.

Musical notation for the second line of the song "Farohnacha". It consists of two measures in common time (C) with a key signature of one sharp (F#). The melody continues from the previous line, maintaining the eighth and sixteenth note patterns.

Суруд месароем

МО БАЧАХОИ БЕХРЎЗ

Шеъри А.Бобоҷон

Оҳанги Ш.Сайфиддинов

Миёна

Мо ба-ча-хо-и хуш-бахт,   Мо ба-ча-хо-и бех-
рўз.   На- ме- ра- вад аз хо- тир,
Чу-нин рў-зи дил- аф- рўз.   Бо-ри ав-вал ни-хо-дем,
Ка-дам ба сў-йи мак- каб.   Ба рў- йи мо ду- раЖ- шид,
Ну-ри му-ро-ди мат- лаб,   Ну-ри му-ро-ди мат-
лаб.
1.   2.

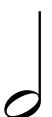
Накарот:

Роҳи мо дурахшон аст,
Бахти мо фурӯзон аст.
Ватан ба мо ҳамеша,
Модари меҳрубон аст.

Имрўзамон дилафрўз,
Фардои раЖшон дорем.
Дар дили хурдакамон,
Умеди калон дорем.

ШУМОРИ КАШИШИ (МАДИД)-И НОТАҲОРО МЕОМЎЗЕМ

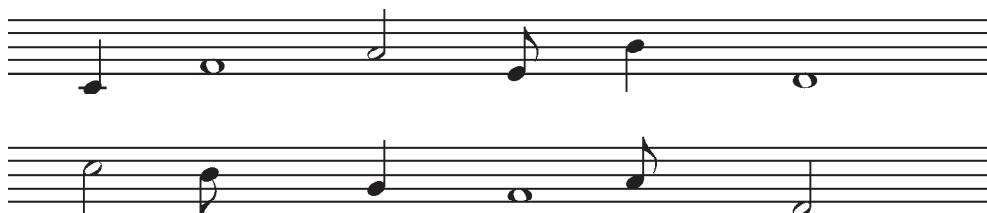
○ Нотаи пурра бо 1-и, 2-и,
3-и, 4-и шуморида мешавад.

 Нотаи нимпурра бо 1-и, 2-и
шуморида мешавад.

 Нотаи чоряк бо 1-и шуморида
мешавад.

 Нотаи ҳаштяк (нимчоряк) бо 1
ё ки -и шуморида мешавад.

НОМ ВА КАШИШИ (МАДИД)-И НОТАҲОРО ХУДАМОН МУАЙЯН МЕКУНЕМ ВА МЕШУМОРЕМ

АНСАМБЛ (ДАСТА)-И АСБОБҲО

Мусиқӣ мешунавем

НОРИМ-НОРИМ

Оҳанги халқи ўзбек

Тези миёна

Суруд месароем

ДИЁРАМ ЗЕБОСТ (ЮРТИМ ЧИРОЙЛИ)

Шеъри Р.Толиб

Оҳанги Н.Норхўчаев

Тези миёна

La - la - la - la la - la - la - la - la,
Lay - la - lay - la lay - lay;
Юр-тим чи-рой - ли, Яш-на-ган ба-хор.
Ка-ни ю -рай - лик Boғ-lar чи-рой - ли,
Lay-la-la lay-la la-la-la-lay-la-lay la-la-la-lay
Ранго-ранг гул-лар Биз-га ин-ти - зор
Ка-ни ю -рай - лик Boғ-lar чи-рой - ли,
Lay-la-la lay-la la-la-la-lay-la-lay la-la-la-lay
Lai-la-la lay-la la-la-la-lay-la-lay la-la-la-lay

СУПОРИШ
ЧИ ФАРҚ ДОШТАНИ АСБОБХОРО ГҮЕД

АНСАМБЛ (ДАСТА)- И БАЧАХО

Суруд мешунавем

СОЛИ НАВ

Шеъри А.Баҳорӣ

Оҳанги Х.Абдуллоев

♩ *mf*

2/4

So - li nav o - mad, sho - du fa - zal - xon

Tab - rik so - zem, on - ro ra - fi - kon!

1. Со-ли нав о- мад, шо - ду фа - зал - хон
Таб-рик со - зем, он -ро ра-фи - кон!
2. Имрӯз-рӯзи якуми январ,
Рӯзи муборак, рӯзи мунааввар.
3. Чун одамони ин мулки аъзам
Бин, арчаи мо сарсабзу хуррам!
4. Бобои барфӣ дорад ишора
Бар фарқи арча, сўйи ситора.

Суруд мешунавем

АРЧАЧОНИ МО

Шеъри М.Ҳакимова

Оҳанги Ш.Сайфиддинов

Тез

Ар- ча- чон, ар-ча, Шо-дон о- ма- дӣ. Ба хо-на-и

мо, Меҳмон о - ма- дӣ. Ар- ча- чон, ар-ча, Шо-дон о-

ма-дӣ. Ба хо- на- и мо, Меҳ-мон о- ма-дӣ.

Арчачон, арча,
Шодон омадӣ.
Ба хонаи мо,
Меҳмон омадӣ.

Шохаҳоятро,
Бо бозичаҳо.
Оро бидодем,
То шавӣ зебо.

Бубин дасти ҳам,
Гирифта моён.
Гирдогирди ту,
Гаштем сурудхон.

БО НОТА МЕСАРОЕМ

Акси садо

Омўзгор:

Дониш-
омўзон:

**Шуморидани нотаҳоро бо қарсак
меомўзем.**

Бак ба-ка бу-м ба-ка ба-ка бу-м
Ба-ка ба-ка ба-ка ба-ка ба-ка ба-ка ба-ка бу-м.

Суруди «Ёмғир ёғалоқ»-ро аввал бо калимаҳояш, баъд бо номҳои нота месароем.

Тез

Ём- гир ё- фо- лоқ, ям- я- шил ўт- лоқ.
Эн-ди э- кин- лар чи- қа- рап қу- лоқ.

САВОЛҲО

1. Сароянда гуфта киро мегўянд?
2. Дастан сарояндагон чӣ гуна мешавад?
3. Ду нотаи ҳаштякӣ (нимчоряк) ба чанд нотаи чорякӣ баробар аст?
4. Оҳанги суруди «Мо бачаҳои беҳрӯз»-ро кӣ навиштааст?
5. Кадом сурудҳои дар чоряки дуюм хондаатон ба шумо бештар маъқул шуд?

Оҳанг асоси ҳар гуна мусиқӣ мебошад. Оҳанг аз маҷмӯи овозҳои мусиқии баландӣ дошта ва дароз будаи гуногун ҳосил шуда, ягон мазмуну маънои муайяниро тасвир мекунад. Оҳангдорӣ фазилати асосии оҳанг мебошад. Оҳангҳо бо ёрии ягон асбоби мусиқӣ ё овозӣ ичро карда мешаванд.

Оҳанги филми «Маҳаллада дув-дув гап»-ро гӯш кунед.

Миёна

Суруд месароем

ХОНАИ МО ТҮЙ

Шеъри *О. Аминзода*

Оҳанги *Ш. Сайфиддинов*

Тези миёна

Им шаб хо-на- и мо тўй, Мех-мон о-яд аз ҳар сўй.

Ош- но- хо- и да-до- ям, Чў-ра- хо- и а- ко- ям,

По-чо- му ке- лин-бу - чам, Хе-шу та-бо- ри о- чам,

Ам- ма- ю ам- ма- ба- чам, Та- фо- ю хо-

ла- ба - чам... рўй шу- даст.

Имшаб хонаи мо тўй,
Мехмон ояд аз ҳар сўй.
Шумо ҳам, эй бачаҳо,
Оед ба хонаи мо.
Роҳатонро мепоям,
Нишон диҳам акоям.
Ҳарбӣ чойи хуб будаст,
Акоям хушрӯй шудаст.

ХАТИ ТАКТ

Дар мусиқӣ низ ба мисли шеърҳои меҳондагии шумоён овозҳои баланду боқуввати заданок вучуд доранд. Дар пеши ана ҳамин овозҳои заданоки дар роҳи нота навишташуда, хати рост фароварда мешаванд, ки онро «ХАТИ ТАКТ» меноманд.

Ин ҳав- ли- и мо бо- би та- мо- шо.

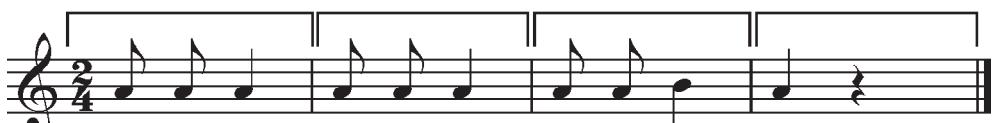
Порчай оҳангे, ки дар байни ду овози заданок мавҷуд аст, ТАКТ ном дорад.

1- такт

2-такт

3-такт

4-такт

Аз- гар ду- го- на о- й ба хо- на.

ТАКТҳо аз нотаҳои дарозиашон гуногуни ба ду чоряк баробар сохта шуданашон мумкин аст. Ин гуна тактҳо як-ду гўён шумурда мешаванд.

Рақамҳои ченаки тактро нишондиҳанда бошад, баъд аз калиди сол навишта мешаванд.

БА ОҲАНГ ЧИХО ИФОДА МЕЁБАД?

Мусиқӣ мешунавем

ШОҲИ СЎЗАНИЙ

Оҳанги А.Муҳамедов

Шўх

Суруд месароем**БОЗИЙ КУНЕМ (ЎЙНАЙЛИК)**

Шеъри А. Раҳмат
Чоннок

Оҳанги Илёс Акбаров

p rit.

p (mf)

f p

f p

До ре ми фа сол сол сол   Деб чер та ман
то рим ни,   Сўз-бўл-ган-да жа-ранг- лаб,   Куй- га
со - лар ба- ри - ни.   Куй- га со-лар ба-ри -
ни. Сол,   сол, до   Сол, сол
до,   сол, фа, ми, ре,   до
До, ре, ми, фа, сол, сол, сол,
Деб чертаман торимни,
Сўз бўлганда жаранглаб,
Куйга солар барини.

Улуғ Ватан шаънига
Тўқилади куйларим.
Дуторим-ла авж олар
Менинг ширин ўйларим.

ШУМОРИ НОТАХОРО БО УСУЛ МЕОМЎЗЕМ

Дар машқҳои навишташуда аввал хичоҳои калимаи «бак-бум»-ро бо овоз гуфта, сипас дар кунчи стол (миз) бо ёрии панчаҳо бо усул ҷўр мешавем:

Ба-ка бак ба-ка бак ба-ка ба-ка бак ба-ка бак ба-

ба-ка ба-ка бум ба-к ба-к ба-ка ба-ка бум

Ба-ка бак ба-ка бак ба-ка ба-ка бум ба-к ба-к ба-ка ба-

ба-ка ба-ка бум ба-к ба-к ба-ка ба-ка ба-ка бум

*Шермат Ёрматов
(1939)*

Артисти халқии Ўзбекистон, композитор(оҳангсоз)-и дўстдоштаи бачагон Шермат Ёрматов солҳои зиёд аст, ки ба ҳаводорони санъати суруд сирру асрори санъатро меомӯзад. Дастан хории «Булбулча», ки худи устод ташкил намуда то ҳол роҳбарӣ мекунад, на танҳо дар республикаи мо, балки дар мамлакатҳои зиёди хориҷӣ санъати сурудхонии бачагонро тарғиб мекунад.

Шермат Ёрматов «Оймомочон ром бишуд», («Оймоможон ром бўлди»), «Чархакам» («Филдирагим»), «Суруди авлоди солим» («Соғлом авлод қўшиғи») барин даҳҳо сурудҳои бачагона офаридааст.

Суруд мешунавем

ЧАРХАКАМ (ФИЛДИРАГИМ)

Шеъри *T. Баҳромов*

Оҳанги *Ш. Ёрматов*

Тез

Фил-ди-ра-гим, Фил ди -ра - гим,
тез -роқ тез -роқ пил- ди-ра -гин.

ик- ка -ла- миз ўй - наб ўй - наб
ю-гу-рай -лик йўл - ка бўй - лаб,
ик- ка -ла- миз ўй - наб ўй - наб

ю- гу- рай - лик йўл - ка бўй-лаб,

Фил- ди-ра- гим, Фил ди -ра - гим,
тез -роқ тез -роқ пил- ди-ра -гин.

Суруд месароем**СУРУДИ АВЛОДИ СОЛИМ
(СОГЛОМ АВЛОНД ҚҮШИФИ)**

Шеъри С.Барноев

Оҳанги Ш.Ёрматов

Тези миёна

Ку- ёш бўл- син, ой бўл - син, Ўз-бе- кис- тон
 бой бўл - син. Мен - га ат- лас, у- кам- га,
 Ги- жинг- ла- ган той бўл- син. Мен- га ат- лас,
 у- кам- га, Ги- жинг- ла- ган той бўл- син.
 Да- дам юз - га кир- син- лар, А- ям юз- га
 кир- син- лар, хей. Биз- лар юз- га кир- ган- да,
 Ё- ни- миз - да юр- син- лар. Биз- лар юз - га
 кир- ган- да, Ё- ни- миз- да юр- син- лар.

Нақарот:

Ўсаверсин бўйимиз,	Дадам юзга
Тенглик – орзу-ўйимиз.	кирсинглар,
Бу дунёда бор	Аям юзга кирсинглар,
бўлсин	Бизлар юзга киргандা
Ўзбекистон – уйимиз.	Ёнимизда юрсинглар.

МАФҲУМ ДАР БОРАИ АЛОМАТИ САНЪАТИ ТАКРОР

Мусиқӣ мешунавем

ГУЛБАҲОР

Оҳанги халқи ўзбек

Тези миёна

A musical score for 'Gulbahor' in 3/4 time, major key. The score is divided into six staves. The first staff begins with a dynamic 'mf'. The music features eighth-note patterns and occasional sixteenth-note grace notes.

**Суруд месароем
МОМОЧОНАМ (БУВИЖОНИМ)**

Шеъри Ю.Суюнов

Оҳанги Д.Омонуллоева

Саросема нашуда, шодон

Мен-га тенг-сиз меҳ-ри бор, Сўз-ла-ри-да сех-ри бор.
Эр-такай-тиб тол-май-ди, - - - Эр-ка-ла-тиб ҳор-май-
ди. Бу-ви-жо-ним, бу-ви-жон, меҳ-ри-бо-ним бу-ви-он.
О-на-ги-нам о- на-си - - - Шўх за-бо-ним бу-ви-жон!

Кўролмаса бир куни
Ухлай олмайди туни.
Кўнгли соғинчга тўлиб,
Иzlар парвона бўлиб.

Нақарот:
Бувижоним, бувижон,
Меҳрибоним бувижон.
Онагинам онаси,
Шўх забоним бувижон!

Бахтимга омон юринг,
Хушхандон даврон суринг.
Кўзингиз намланмасин,
Дилингиз ғамланмасин.

Нақарот

Агар яке аз қисмҳои суруд ё оҳанги асари мусикиро ду маротиба такроран ичро кардан зарур бошад, аз аломати санъати такрор (реприза) истифода бурда мешавад.

Бо воситай омӯхтани суруди мазкур аломати санъати такрорро хеле хуб аз бар карда метавонед:

ХУФТА ХЕСТАМ (УХЛАБ ТУРДИМ)

Шеъри *И.Муслим*

Оҳанги *Ф.Назаров*

Бо шумор

Юмшоқ ёстиқ,
Иссик кўрпа,
Роҳат, роҳат.

Ўз вақтида
Уйғонишга
Қилдим одат.

Нақарот:

Сизга, сизга ассалом!
Ҳаммангизга ассалом!

МАФҲУМ ДАР БОРАИ ТОНИКА

Мусиқӣ мешунавем
ОЛМАЧА АНОР

Оҳанги ҳалқи ўзбек

Шўх

A musical score for the song 'Olmacha Anor'. The score is written in G major (indicated by a treble clef and a sharp sign) and 2/4 time. It features five staves of music, each ending with a double bar line and repeat dots. The first staff starts with a quarter note. The music consists of eighth and sixteenth note patterns.

Суруд месароем

НАВРҮЗ МУБОРАК

Шеъри *М. Тамҳид*

Оҳанги *А. Амонов*

Миёна

Нав- рўз шу- ду ба халқ Нав- рўз о-мад,
Рў- зи ху- шу нав за- мо- ни фи-рўз о- мад.
Рў- зи ху- шу нав за- мо- ни фи-рўз о- мад.
А- зи-зам бод нав- рў-зат му- бо-рак
Ма- ху со- лу ша-бу рў-зат му- бо-рак.
Ха-ма ах- ло- ку о- до-бат ху- мо-юн,
Ҳам ин дав-ро- ни фи-рў- зат му- бо-рак.
рак

ТОНИКА – сарпарда ва овози аз ҳама устувори оҳанг мебошад.

Дар ҳар як суруд овози ТОНИКА мавҷуд аст.

Суруд бо овози ТОНИКА ба охир мерасад.

Машқҳоро бо диққат гўш кунед ва овози ТОНИКАи онро ёбед.

До – ин овози ТО-
НИКАи машқ мебошад.

Ин машқро омӯзгор номи нотаҳоро номбар карда, месарояд.

Овози охирини ТОНИКАро бошад, донишомӯзон сароида ба охир мерасонанд.

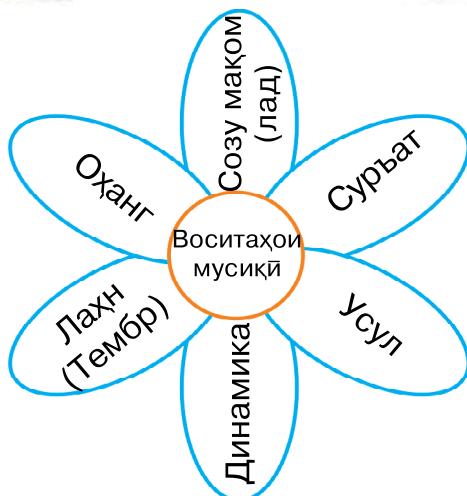

Овози ТОНИКАи сурудҳои дўстдоштаи худатонро ёфта, номи нотаи онҳоро гўед.

САВОЛ ВА СУПОРИШХО

1. Оҳанг чӣ хел ҳосил мешавад?
2. Реприза чист?
3. Кадом сурудҳои оҳангсоз Шермат Ёрматовро медонед?
4. Дар ин чоряк боз бо кадом асбобҳои мусиқии нав шинос шудед?
5. Тоника кадом овози оҳанг ба ҳисоб меравад?
6. Ба шумо бештар хондани суруд маъқул аст ё гӯш кардани мусиқӣ?
7. Дар чоряки сеюм суруд ва оҳангҳои ба шумо маъқул шударо гӯед?

Оҳанги «Чонон»-ро бо суръати шўх шунавед.

Оҳанги M. Мирзоев

Акнун ҳамин оҳангро бо суръати вазнин гўш карда бинед.

Суруд мешунавем

ЛАЙЛАК ОМАД

Вазнин

Оҳанги халқӣ

Лай- лак то- бис- тон о- мад, Аз дур бол-аф
шон о- мад. Аз пуш-ти кў- ху дар- ё,
Шо- ду фа- зал- хон о- мад.

Суруд месароем**БОБОИ ДЕҲҚОН**

Шеъри А.Бобоҷон

Оҳанги Ш.Сайфиддинов

Миёна

Мар-ди ра-ши- дӣ,   Зах-мат ка-ши- дӣ,

Аз киш- та- и худ,   Шаҳ- де ча- ши- дӣ.

Мех- нат қа-ри- нӣ,   Ҳус-ни за-ми- нӣ.

Бар бо- ги сах- ро,   Фай-зо- фа-ри- нӣ.

Зар- ко- ри дав- рон,   Бо-бо- и дех-қон,

Ран- чи ту бах- шид,   Ган- чи фа-ро- вон.

Барои тақрор

Барои хотима

вон.

ШУНАВЕД, МУШОХИДА КУНЕД, ЁБЕД

Омўзгор аз ин ду мисол кадомашро на-
вохт?

Musical notation for 'Omuzgor' in 2/4 time. It consists of two measures. Measure 1 starts with a quarter note followed by an eighth note, then a sixteenth-note pair, another sixteenth-note pair, a sixteenth note, and a quarter note. Measure 2 starts with a sixteenth note, followed by a sixteenth-note pair, a sixteenth note, a sixteenth-note pair, a sixteenth note, and a quarter note.

Омўзгор аз ин ду мисол кадомашро гуфт?

Musical notation for 'Lya Lya' in 2/4 time. It consists of two measures. Measure 1 starts with a quarter note followed by an eighth note, then a sixteenth-note pair, another sixteenth-note pair, a sixteenth note, and a quarter note. Measure 2 starts with a sixteenth note, followed by a sixteenth-note pair, a sixteenth note, a sixteenth-note pair, a sixteenth note, and a quarter note.

Ля Ля

Musical notation for 'Lya Lya' in 2/4 time. It consists of two measures. Measure 1 starts with a quarter note followed by an eighth note, then a sixteenth-note pair, another sixteenth-note pair, a sixteenth note, and a quarter note. Measure 2 starts with a sixteenth note, followed by a sixteenth-note pair, a sixteenth note, a sixteenth-note pair, a sixteenth note, and a quarter note.

Ля Ля Ля Ля Ля Ля Ля Ля Ля Ля

Аз ин мисол овозҳои аз ҳама баланд ва
аз ҳама пасташро ёбед:

Musical notation for 'Az in misol ovozhoi' in 2/4 time. It consists of two measures. Measure 1 starts with a quarter note followed by an eighth note, then a sixteenth-note pair, another sixteenth-note pair, a sixteenth note, and a quarter note. Measure 2 starts with a sixteenth note, followed by a sixteenth-note pair, a sixteenth note, a sixteenth-note pair, a sixteenth note, and a quarter note.

Аз ин мисол овози нарасидаистодаи охи-
ри оҳангро ёбед:

Musical notation for 'Az in misol ovozhoi' in 2/4 time. It consists of four measures. Measures 1-3 follow the same pattern as the previous musical examples. Measure 4 ends with a question mark, indicating a question or ending.

*Надим Норхўчаев
(1947)*

Оҳангсоз (композитор)-и дўстдоштаи бачагон Надим Норхўчаев бо сурудҳои рангорангӣ ҳуд ба олами мусиқии республикаамон ворид шуд.

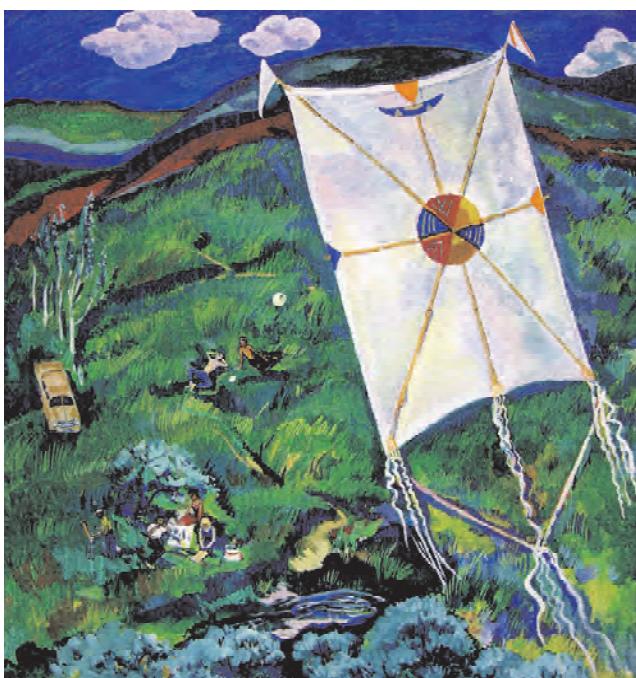
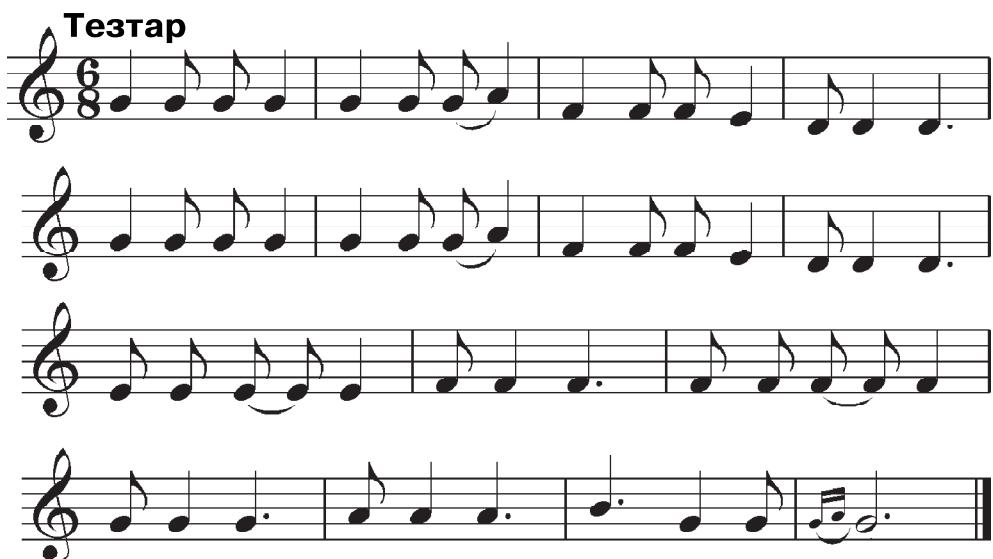
Сурудҳои беҳтарини ўаз ҷумлаи «Чамандаги гуллармиз», «Яхши бола» «Гуллар маним кулганим», «Ўзбегимдан айланай» – и оҳангсозро бачагон бо шавқ месароянд.

Мусиқӣ мешунавем

ВАРРАГИМ

Оҳанги *H. Норхӯчаев*

Тезтар

Суруд месароем**АККАХО (ҲАККАЛАР)**Шеъри *Н.Орифчонов*Оҳанги *Н.Норхўчаев***Шодон**

mf

О-ла қа- нот ҳак-ка- лар, Шох - дан шох- га
 кў- на- сиз. Чи- фир- чиф- лаб ни- ма(ни)-дир,
 Из-лаб топ-ган бў-ла-сиз. Те-рак-лар-нинг у-чи-дан,
 Сиз- га бо- қар по- ла- пон, Қа-миш- зор- лар
 и- чи- дан, Ун- га қа- раб қо- ла- ман.

Шошқалоқлаб

тумшуғин

Сиз томонга тутади.

Ҳали ёш, йўл-йўриғин

Топмай нажот кутади.

Уни боқиш фарзингиз,

Юрманг мунча

ҳаккалаб.

Бошқалардан фарқингиз

Енгилтаксиз, ҳаккалар.

Ола қанот

ҳаккалар,

Шохдан шохга

қўнасиз.

Чифирчиғлаб

нима(ни)дир

Излаб топган

бўласиз.

Одатан ҳам суруд ва ҳам оҳанг ду хел садо медиҳад. Агар яке шодон ва шўх садо диҳад, дигараш ғамангезу маҳзун шунида мешавад.

Сурудҳои шўхсадодиҳанда дар маҷмӯи МАЧОР мебошанд.

Сурудҳои ғамгин бошад, дар маҷмӯи МИНОР мебошанд.

Порчай оҳангро дар маҷмӯи маҷор шунавед:

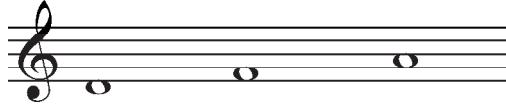
Акнун овози сегонаи ҳамин маҷмӯро сароед:

Порчай оҳангро дар маҷмӯи минор шунавед:

Акнун овози сегонаи ҳамин маҷмӯро сароед:

*Дилором Омонуллоева
(1959)*

Эчодиёти оҳангсоз Дилором Омонуллоева гуногунчабҳа буда, қисми зиёди он ба мавзӯъҳои бачагона бахшида шудааст. Сурудҳои ў бо номҳои «Суруди алифбо», «Сурудҳо-чистонҳо», инчунин мачмӯаи сурудҳои рангоранги ў ба монанди «Этикчам», «Ҳумо қушим», «Ўзбек элим – бек элим», «Паррандаи Ҳумоям» «Ўзбекистон – азиз бўстон», «Мўзачаи ман», «Суруди Дилором» ва ғайраҳо байни мактаббачагон машҳур мебошанд.

Мешунавем ва месароем

ҲАНДАЛАК

Шеъри *П. Мўмин*

Оҳанги *Д. Омонуллоева*

Тезтар

Хан-да-лак, хан-да-лак. Пиш-ган э-ди,
ТАР - қАЛ - дИ, ТАР - қАЛ - дИ, ҲАР ёН ҲИ - дИ.
ЭГ - НИ - да, БЕ - қА - сам түн, ТИ - кИ - либ - дИ,
ЖУ - да жүн. ЭГ - НИ - да БЕ - қА - сам түн. ТИ - кИ - либ - дИ,
ЖУ - да жүн. ЛЯ - ля - ля, лЯ - ля - ля.
ЛЯ - ля лЯ - ля - ля.

Нақарот:

Ҳандалак, ҳандалак,
Пишган эди,
Тарқалди, тарқалди
Ҳар ён хиди.
Эгнида
Бекасам түн,
Тикилибди
Жуда жүн.

Ҳар биттамиз

Пуштадан
Олиб чикдик
Учтадан.

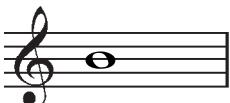
Нақарот

Биттадан
Сўйиб едик.
Росаям
Тўйиб едик.

Ребус

Дар асоси сурудҳои ба шумо шинос буда ребуси зеринро хонед.

ДО, РЕ, МИ, ФА, СОЛ, ЛЯ, СИ

НАВРЎЗ арўси – аст,

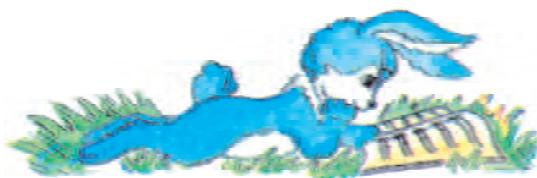
ҲАМЧУН ЧАННАТ сол – аст,

Нотаҳои хичои дар шеър нарасида-истодаро ёбед:

 йзи дастархон, ме нӣ чист он,
На нӣ би н, мебошад он
нон.

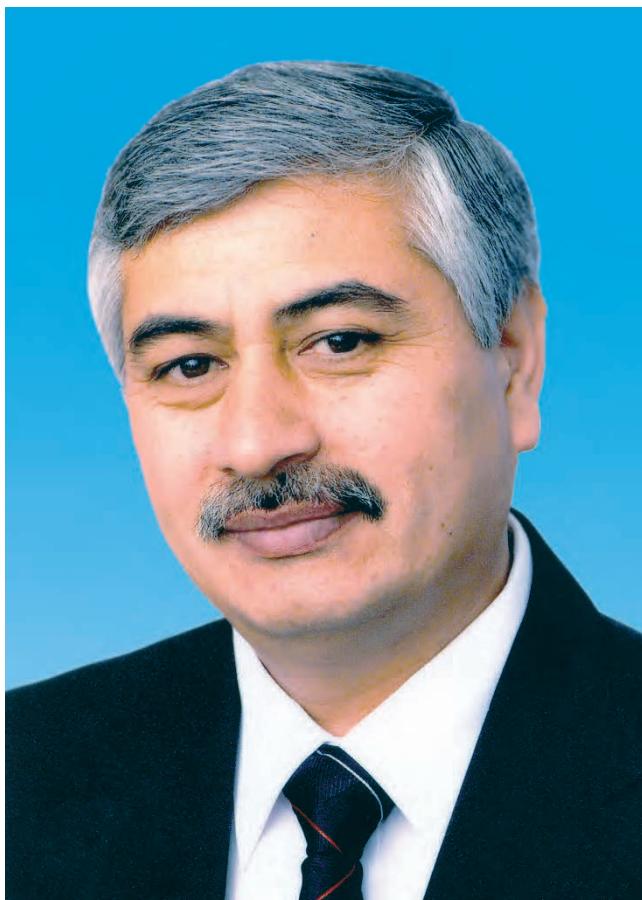
Ёбед:

Дар қаторовоз кадом нотаҳо афтида мондаанд?

БО АСБОБХОИ МУСИҚӢ ШИНОС ШАВЕД

*Аваз Мансуров
(1957)*

Аваз Мансуров яке аз оҳангсозони дўстдоштаи бачагон мебошад. Сурудҳои ў бо ҷозибанокии оҳангҳо, рангорангӣ ва ҷолибии худ дар дили сарояндана-ғони ҷавон ҷой гирифтааст.

Сурудҳои «Яхмос», «Бачагон», «Китоб дўсти ман аст», «Истиқлолам» аз ҷумлаи онҳо мебошад.

Суруд мешунавем

ЯХМОС (МУЗҚАЙМОК)

Шеъри Ҳ. Қайюмов

Оҳанги А. Мансуров

Саросема нашуда

Муз-дай муз-дек муз-қай-моқ,
Сут-дай оп- поқ
соз қай-моқ. Муз-дай муз-дек муз-қай-моқ, Сут-дай оп- поқ
соз қай-моқ.
Ас- та- ги-на а-вай- лаб, а- вай- лаб,
Чай-на-мас-дан а-тай-лаб, а-тай-лаб, сол-га-ним-да оғ-зим-га
Э- риб ке-тар бир зум-да. Э-риб ке тар бир зум да.
Соз қай - мо -ғим муз-қай - моқ.

Музқаймоғим ҳозир ҳам
Эриди-ю, йўқолди.
Лекин тотли мазаси,
Менинг оғзимда қолди.
Муздай-муздек музқаймоқ,
Сутдай оппоқ соз қаймоқ.

Суруд месароем

САРҲАДЧӢ

Шеъри *M.Гоиб*

Оҳанги *C.Сатторов*

♩ mf Мўтадилона

1. Субҳаз па-йи шаб, О-мад ба май- дон,

Шуд ну-ри хур-шед, Ҳар- сў па-ре-шон

Бар-хост мар-дум, Аз хо-би-ро-ҳат

Бо хо-ти-ри чамъ, Со-ку са-ло-мат.

2. Сарҳадчӣ – бедор,
Сарҳадчӣ – хушёр,
Аз ҳоли мардум
Доим хабардор.

Мехри Ватан буд
Зўру мадораш,
Хоки Ватан буд
Дар ихтиёраш!

ДИРИЖЁРИРО МЕОМЎЗЕМ

Шумо дар дарси мусиқӣ ҳаракати дастони омӯзгорро ҳангоми сурудхонии ҷамоавӣ (хор) мушоҳида кардаед. Дирижёр хорро бо ҳаракатҳои даст идора мекунад.

Шумо низ ҳаракатҳои дирижёриро аз ҳуд кунед.

Суруд дар ченак (шумор) – ҳои гуногун буданаш нигоҳ карда, ҳаракати дастони дирижёр низ гуногун мешавад. Масалан, ҳангоми «як-ду» гўён суруди ченакаш ду ҷорякиро шуморидан, дирижёр дастони ҳудро ба паст ва боло ҳаракат мекунонад.

Ҳангоми «як» гуфтан, дasti рост аз боло ба поён фароварда мешавад.

Ҳангоми «ду» гуфтан бошад, даст аз поён ба боло бардошта мешавад.

Пас, ҳангоми «як-ду» гуфтан, чунин дирижёрий карда мешавад:

Акнун ҳудатон сурудҳои ченакаш дучорякиро дирижёрий карданро ёд гиред.

БА НОТАХО НИГОҲ КАРДА САРОЕД

Ҳичоҳои калима ба ҳар як нота рост омаданашон мумкин аст.

Мак таб- га кел- дик

ла ла ла ла ла

Ду нота ба як ҳичои калима рост омаданаш мумкин.

Дар ин гуна ҳолат, нотаҳо бо аломати камонак пайваст мешаванд ва нафасро наканда ичро карда мешавад.

Ло- ла - хо.

Як ҳичои калима ба ду ва аз он зиёдтар нота рост омаданаш ҳам мумкин.

Ля

Ҳангоми ин машқҳоро гуфтан, ба дона-дона ва равшан талаффуз шудани мисоли якум ва дуюми ин ҳичоҳои нота аҳамият дихед.

Ҳангоми машқи мисолҳои сеюм ва чорумро гуфтан, овозҳоро ба ҳамдигар пайваст карда хонед.

САВОЛХО

1. Дар суруди «Яхмос»-и оҳангсоз А.Мансуров чиҳо акс ёфтааст?
2. Мачор ва минор аз ҳамдигар бо кадом чиҳатҳояшон фарқ мекунанд?
3. Ба андозаи 2/4 (ду чорякӣ) чӣ хел дирижёрӣ мекунанд?
4. Кадом воситаҳои ифодакуни мусиқиро медонед?
5. Мазмуни суруди «Ҳандалак»-ро гуфта дигед?
6. Кадом сурудҳои ҳалқиро медонед?
7. Дар ин чоряк бо кадом оҳангсозон шинос шудед?
8. Кадом сурудҳои дар ин чоряк аз худ кардаатон ва шунидаатон ба шумо бештар маъқул шуд?

Суруд месароем ГУЛХО

Шеъри О.Аминзода

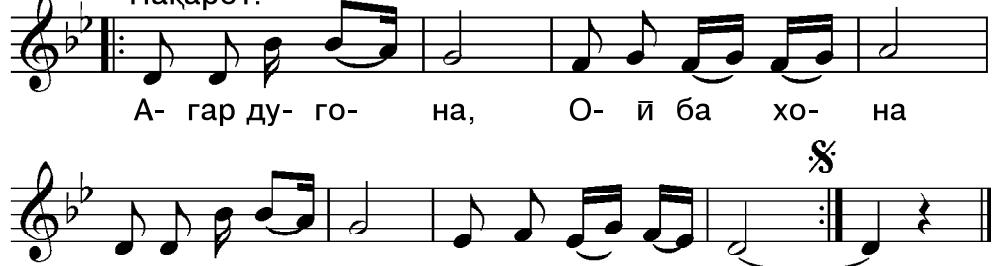
Оҳанги В. Абдураҳмонов

Мўътадил

Ин ҳав- ли- и мо,   Бо- би та- мо- шо.
Гул- ҳо- и хуш- рӯ.   Гул-ҳо- и хуш- бӯ.

Нақарот:

А- гар ду- го- на,   О- и ба хо- на
Як дас-та бас- та,   Ди-ҳам гул- дас- та.

Ин ҳавлии мо,
Боби тамошо,
Гулҳои хушрӯ,
Гулҳои хушбӯ.

Нақарот:
Агар дугона,
Ой ба хона,
Як даста баста,
Диҳам гулдаста.

Гулҳои саврӣ,
Гулҳои хайрӣ,
Гулҳои қо-қо,
Гулҳои раъно.

САРОЕД, ГЎШ КУНЕД, ДАР ХОТИР ДОРЕД, ЁБЕД

Аз сурудҳои поёнӣ сурудҳои ба шумо шиносро ёбед ва онҳоро бо нота сароед:

Сурудҳои сароидаатон ва оҳангҳои шунидаатонро ҳамеша дар хотир нигоҳ доред.

Суруд месароем**ОФТОБАКИ ХАНДОНРҮ**

Шеъри С.Гулчехра

Оҳанги Ш.Сайфиддинов

Миёна

Оф-то-ба- ки тил- ло- й,
Оф-то- ба- ки па-
-го-хӣ.
Аз хо- на- аш ба- ро - яд,
Та-бас-сум, ки на- мо-яд
Хан-дон ку-над
ҳа-ма-ро, Рах-шон ку-над ҳа- ма - ро.
Пеш аз
ҳа-ма ҳар па-гоҳ, Бо хан-да кар-да ни-гоҳ,
О-яд ба да-ри Рай-хон,
Бо-ло- и са-ри
Рай-хон,
Рӯ- ӣи ай- вон ба- ро яд
Пуш- ти ти- ре- за о- яд.

Суруд мешунавем

ЛОЛА БАРОМАД

Шеъри *Н.Тиллозода*

Оҳанги *В. Абдураҳмонов*

На он қадар тез

Ло- ла ба- ро- мад,   Дар даш- ту сах- ро,
Дар до ма- ни кўх,   Дар ҳав-ли- и мо.

Лола баромад,
Дар дашту сахро.
Дар домани кўх,
Дар ҳавлии мо.

Дар болои бом,
Дар тори девор.
Дар саҳнаи боғ,
Дар лаби ҷўбор.

Биё бичинем,
Лолаи худрӯ.
Ба мактаб орем,
Ҳадя ману ту.

МУНДАРИЧА

Гимни давлатии Республикаи Ўзбекистон.	
Шеъри <i>A. Орипов</i> , оҳанги <i>M. Бурҳонов</i>	3
Қоидаҳои сурудхонӣ	5
Ватан.Шеъри <i>M. Миршакар</i> , оҳанги <i>Ш. Соҳибов</i>	6
Усмония. Оҳанги халқи ўзбек	8
Якканавозӣ	10
Мактабам. Шеъри <i>I. Муслим</i> , оҳанги <i>Ф. Назаров</i>	11
Ҷўрнавозӣ	13
Санам уфориси. Оҳанги халқи ўзбек.....	14
Муаллими мо. Шеъри <i>Г. Сулаймона</i> ,	
оҳанги <i>Ш. Сайфиддинов</i>	15
Нотаҳое, ки дар роҳи нота чойгиранд	16
Меҳмон. Шеъри <i>A. Баҳорӣ</i> , оҳанги <i>B. Абдураҳмонов</i>	17
Суруди мо. Шеъри <i>A.Шарифӣ</i> , оҳанги <i>C. Сатторов</i>	18
Савол ва супоришҳо	20
Фаргонача. Оҳанги халқи ўзбек	21
Мо бачаҳои беҳрӯз. Шеъри <i>A.Бобоҷон</i> ,	
оҳанги <i>Ш.Сайфиддинов</i>	22
Шумори кashiши (мадид)-и нотаҳоро меомӯзем	23
Юртим чиройли Шеъри <i>P.Толиб</i> , оҳанги <i>H.Норхӯҷаев</i> ..	25
Чӣ фарқ даштани асбобҳоро гӯед	26
Соли нав. Шеъри <i>A.Баҳорӣ</i> , оҳанги <i>X.Абдуллоев</i>	27
Арҷачони мо. Шеъри <i>M.Ҳакимова</i> ,	
оҳанги <i>Ш.Сайфиддинов</i>	28
Бо нота месароем	29
Саволҳо	30
Мағҳум дар бораи оҳанг	31
Хонаи мо тӯй. Шеъри <i>O.Аминзода</i> ,	
оҳанги <i>Ш.Сайфиддинов</i>	32
Хати такт	33
Шоҳи сӯзаний. Оҳанги <i>A.Муҳамедов</i>	34
Ўйнайлик. Шеъри <i>A. Раҳмат</i> , оҳанги <i>I. Акбаров</i>	35
Шумори нотаҳоро бо усул меомӯзем	36
Шермат Ёрматов	37

Филдирагим. Шеъри <i>Т.Бахромов</i> , оҳанги <i>Ш. Ёрматов</i>	38
Суруди авлоди солим. Шеъри <i>С.Барноев</i> , оҳанги <i>Ш.Ёрматов</i>	39
Гулбаҳор. <i>Оҳанги ҳалқи ўзбек</i>	40
Момочонам. Шеъри <i>Ю.Суюнов</i> , оҳанги <i>Д.Омонуллоева</i> ..	41
Аломати санъати тақрор (реприза)	42
Олмача анор. <i>Оҳанги ҳалқи ўзбек</i>	43
Наврӯз муборак. Шеъри <i>М.Тамҳид</i> , оҳанги <i>А.Амонов</i>	44
Тоника	45
Савол ва супоришҳо	46
Воситаҳои ифодакуни мусиқӣ	47
Лайлак омад. Оҳанги ҳалқӣ	48
Бобои дехқон. Шеъри <i>А.Бобоҷон</i> , оҳанги <i>Ш.Сайфиддинов</i>	49
Шунавед, мушоҳида кунед, ёбед	50
Надим Норхӯчаев	51
Варрагим. Оҳанги <i>Н.Норхӯчаев</i>	52
Аккаҳо. Шеъри <i>Н.Орифҷонов</i> , оҳанги <i>Н.Норхӯчаев</i>	53
Маҷор ва минор	54
Дилором Омонуллоева	55
Ҳандалак. Шеъри <i>П. Мўъмин</i> , оҳанги <i>Д. Омонуллоева</i>	56
Ребус	57
Бо асбобҳои мусиқӣ шинос шавед	58
Аваз Мансуров	59
Яхмос. Шеъри <i>Ҳ.Қаюмов</i> , оҳанги <i>А.Мансуров</i>	60
Сарҳадҷӣ. Шеъри <i>М.Ғоиб</i> , оҳанги <i>С.Сатторов</i>	61
Дирижёриро меомӯзем	62
Ба нотаҳо нигоҳ карда сароед	63
Саволҳо	64
Гулҳо. Шеъри <i>О.Аминзода</i> , оҳанги <i>В. Абдураҳмонов</i>	65
Сароед, гӯш кунед, дар хотир доред, ёбед	66
Офтобаки хандонрӯ. Шеъри <i>С.Гулчехра</i> , оҳанги <i>Ш.Сайфиддинов</i>	67
Лола баромад. Шеъри <i>Н.Тиллозода</i> , оҳанги <i>В. Абдураҳмонов</i>	68

HAMIDULLA NURMATOV , NADIM NORXO'JAYEV

MUSIQA

2-sinf uchun darslik
(Tojik tilida)

Qayta ishlangan 12-nashri

Мутарчим Ч.Эшонқулов
Мухаррир О. Камолов
Мухаррири бадей Ш.Мирфаёзов
Мухаррири техникӣ Х.Хасанова
Саҳифабанди компьютерӣ У. Валижанова

Литсензияи нашриёт AI № 290 04.11.2016.
Ба чопаш 21.05. 2018 иҷозат дода шуд.
Андози 70x100^{1/16}. Кегли 16. Гарнитураи Прагматик.
Бо усули оғсет чоп шудааст. Ҷузъи чопии шартӣ 5,85.
Ҷузъи нашриву ҳисобӣ 6. Теъдоди нашр 7174 нусха.
Супориши 314.

Дар хонаи эҷодии табъу нашри ба номиFaфур Фуломи
Оҷонсии матбуот ва иттилооти Республикаи Ўзбекистон
100128. Тошканд, кӯчаи Лабзак, 86 чоп шудааст.

**Манзили мо дар интернет: www.gglit.uz
E-mail: info@gglit.uz**

Чадвали нишондиҳандай ҳолати китоби ба ичора додашуда

№	Ному насаби денишомўз	Соли хониш	Ҳолати китоб ҳангоми гирифтан	Имзои раҳ- бари синф	Ҳолати китоб ҳангоми супоридан	Имзои раҳбари синф
1						
2						
3						
4						
5						

**Чадвали боло ҳангоми ба ичора дода шудан ва дар
охири соли хониш баргардонида гирифтани китоб
аз тарафи раҳбари синф аз рўйй меъёрҳои зерин
баҳо гузошта мешавад:**

Нав	Ҳолати китоб ҳангоми бори аввал супоридан.
Хуб	Муқовааш бутун, аз қисми асосии китоб чудо нашудааст. Ҳамаи варақҳояш ҳаст, нодарида, чудо нашуда, дар саҳифаҳо навишт ва хатҳо нест.
Қаноатбахш	Муқова қач шудааст, канорҳояш коҳида, якчанд хатҳо кашида шудаанд, ҳолати аз қисми асосӣ чудошавӣ дорад, аз тарафи истифодабаранда қаноатбахш таъмир шудааст. Варақҳои чудошудааш аз нав таъмир шудааст, дар баъзе саҳифаҳо хат кашида шудаанд.
Файри- қаноатбахш	Муқова хат кашида шудааст, даридааст, аз қисми асосӣ чудо шудааст ё ки умуман нест, файриқаноатбахш таъмир шудааст. Саҳифаҳо дарида, варақҳо намерасанд, хат кашида, ранг карда партофта шудааст, китобро барқарор карда намешавад.